

Aynur Yusif qızı Ələkbərova
AMEA Memarlıq və İncəsənət İnstitutu
kiçik elmi işçi
E-mail: aynurA@gmail.com

HEYDƏR ƏLİYEVİN GƏNCLƏR SİYASƏTİNİN KONSEPTUAL TƏHLİLİ

**“Hər bir xalqın, hər bir millətin, hər bir ölkənin gəncləri
onun həm bu günüdür, həm də sabahıdır, ümididir”
Ulu öndər Heydər Əliyev**

Xülasə: Ümummilli lider Heydər Əliyev gənclər sahəsində dövlət siyasətinin uğurla həyata keçirilməsi məqsədilə bütün dünyaya nümunə olacaq bir addım atmışdır. Əsası ümummilli lider Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş və bu gün də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilən dövlət gənclər siyasəti Azərbaycan gəncliyinin inkişafında dərin izlər buraxmışdır.

Qəbul olunan qanun və fərmanların, görülən işlərin, aparılan siyasətin nəticəsi kimi deyə bilərik ki, bu gün Azərbaycan gəncliyi ən öncül sıralardadır. Uğurla və müvəffəqiyyətlə aparılan gənclər siyasətinin müsbət nəticələri göz önündədir.

Belə ki, Azərbaycan hakimiyyəti gənclərin bilik və bacarıqlarının hərtərəfli formalaşmasını, ölkədə səriştəli kadr və mütəxəssis ordusunun yetişməsinə, bir sözlə, neft kapitalının insan kapitalına çevrilməsinə – ən əsas prioritetlərdən biri olaraq elan etmişdir. Dövlətin bu yöndə həyata keçirdiyi siyasət çox uğurludur və artıq bu uğurların nəticələri gənclərin həyat və fəaliyyətində açıq-aşkar nəzərə çarpmaqdadır.

Açar sözlər: Azərbaycan gəncləri, gənclər siyasəti, forumlar, inkişaf, fərmanlar

Bir xalqın inkişafında, demokratik dövlət və cəmiyyətin qurulmasında, onun iqtisadi-siyasi, mədəni həyatında və müstəqilliyinin möhkəmləndirilməsində gənclərin rolu əvəzolunmazdır. Ümumiyyətlə, cəmiyyətin aparıcı təbəqəsi gənclədirsə, deməli, inkişaf və inteqrasiya məhz gənclərlə birgə addımlayır.

Ölkəmizin gənclərinin yüksək potensiala, intellektual səviyyəyə, müasir dünyagörüşünə malik olduğunu və cəmiyyətin gələcəyini gənclərdə görən ümummilli lider Heydər Əliyev gənclərin sağlam ruhda böyümələri, ölkəyə layiqli vətəndaşlar kimi yetişmələri üçün gənclər siyasətinin uğurla həyata keçirilməsi məqsədi ilə bu sahənin dövlət siyasətinin prioritet sahələrindən biri kimi formalaşdırılmasını təmin etdi.

Bu əlamətdar tarixi gün gənclərə həmişə böyük diqqət və qayğı ilə yanaşan, onların problemlərinin həlli istiqamətində həyata keçirilən tədbirlərə xüsusi önəm verir. Bu siyasət müasir müstəqil Azərbaycan dövlətinin fəaliyyətinin ən mühüm istiqamətlərindən biri kimi dəyərləndirən ümummilli lider Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır.

Gənclərin inkişafı ilə bağlı görülən ilk mühüm və əhəmiyyətli işlərdən biri ümummilli liderin 1994-cü il 26 iyul tarixli fərmanı ilə Gənclər, İdman və Turizm Nazirliyi (indiki Gənclər və İdman Nazirliyi) yaradılması oldu. Nazirlik yaradıldıqdan sonra dövlət gənclər siyasəti sahəsində mühüm işlər həyata keçirilməyə başladı, nazirliyin yerli strukturları formalaşdı, gənc nəslin mənəvi tərbiyəsi və fiziki inkişafı, hüquqlarının müdafiəsi, onların beynəlxalq qurumlarda iştirakı və gənclər təşkilatlarının fəaliyyətinin əlaqələndirilməsi sahəsində lazımi tədbirlər görüldü, bir sıra dövlət proqramları hazırlandı.

Bununla yanaşı Ulu öndərin təşəbbüsü ilə 1995-ci ildə Gənclər Təşkilatlarının Milli Şurası yaradıldı. Azərbaycan gənclərinin cəmiyyətin inkişafında və bir çox vacib problemlərin həllində rolunu artırmaq, ölkənin gələcək inkişafında iştirakını və məsuliyyətini yüksəltmək məqsədilə

Heydər Əliyev və mədəniyyət siyasəti

ümummilli lider Heydər Əliyev tərəfindən hələ 1995-ci ildə Azərbaycan Gənclərinin Forumunun keçirilməsi təşəbbüsünü irəli sürmüşdür. Beləliklə də, 2 fevral 1996-cı ildə gənclərin I Forumu keçirilmişdir. Forumda Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyev iştirak etmişdir. İlk Forum Azərbaycanda gənclər siyasətinin müəyyən olunmasında mühüm rol oynadı. Həmin vaxtdan etibarən ənənəvi olaraq hər il 2 fevral günü Azərbaycan gənclərinin bayramı kimi təntənəli şəkildə qeyd olunmağa başlandı.

1997-ci il fevralın 1-də Azərbaycan Gənclərinin I Forumunun ildönümü münasibətilə gənclərin bir qrupunu qəbul edən ulu öndər Heydər Əliyev 2 fevral – “Azərbaycan Gəncləri Günü” elan edilməsi haqqında Sərəncam imzalamışdır. Qürur hissi ilə deyə bilərik ki, bu sahədə də Azərbaycan bir çox ölkələri qabaqladı. Məhz ilk dəfə bizim ölkədə bu sərəncamın qəbul olunması, bütün dünyaya nümunə olacaq daha bir addım oldu. Belə ki, “MDB məkanında və Şərqi Avropa ölkələri arasında ilk dəfə olaraq Azərbaycanda təntənəli şəkildə qeyd edilməyə başlanmışdı” (11).

Yeri gəlmişkən qeyd etmək istərdim ki, dünya üzrə gənclər günü Azərbaycanda Gənclər Günü təsis edildikdən xeyli sonra “gənclərin işləri üzrə nazirlərin Lissabonda keçirilən ümumdünya konfransının (8-12 avqust 1998-ci il) tövsiyəsi əsasında BMT Baş Məclisinin 1999-cu il 17 dekabr tarixli 54/120 sayılı qətnaməsi ilə 12 avqust – Beynəlxalq Gənclər Günü elan edilib” (12).

2 fevral 1996-cı ildə gənclərin I Forumundan sonra, artıq bu hal bir ənənəyə çevrildi. “II forum 1999-cu il martın 2-3-də Bakı şəhərində keçirildi. Forumda Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyev iştirak etmişdir. Forumda plenar iclaslarla yanaşı 11 istiqamət bölmə iclaslarının təşkili, onun işində gənclərin daha fəal iştirak etməsinə şərait yaradıldı. Keçirilən bu forum görülmüş işləri müsbət qiymətləndirdi və dövlət gənclər siyasətinin keyfiyyətə yeni mərhələsinin başlanğıcını qoydu (1, s.230).” Bu cür forumların keçirilməsi, yeni-yeni fərmanların qəbulu gənclərin cəmiyyətin aparıcı qüvvəsinə çevrilməsində müstəsna rol oynayır.

“Gənclərin II Forumu, (1999-cu il) həmçinin imzalanmış “Dövlət gənclər siyasəti haqqında”, “Bədən tərbiyəsi və idman haqqında”, “Gənc istedadlar üçün təqaüdlərin təsis edilməsi haqqında” fərmanlar, sərəncamlar, eyni zamanda, qəbul edilmiş “Azərbaycanın gənc istedadlarına dövlət qayğısı haqqında”, “Gənc ailə”, “Gənclərdə vətənpərvərlik və vətəndaşlıq hisslərinin yüksəldilməsi haqqında”, “İstedadlı yeniyetmələrin və yaradıcı gənclərin sosial, iqtisadi və s. problemlərinin həllinə yönəlmiş, onların öz qabiliyyətlərini inkişaf etdirmələrinə kömək edən Dövlət Proqramı”, “Ordudan tərxis olunmuş gənclərin məşğulluğu”, “Gənclər siyasəti haqqında” proqramlar, qanunlar Azərbaycan gəncliyinin inkişafı yolunda çox mühüm faktora çevrildi” (1, s.231).

Ulu öndər Heydər Əliyevin müəyyənləşdirdiyi və həyata keçirdiyi gənclər siyasəti özündə bir neçə mühüm istiqamətləri ehtiva edirdi. Milli-mənəvi dəyərlərimizin qorunmasında gənclərin rolunu artırmaq, gənc nəslin tarixi köklərimizə bağlı olaraq vətənpərvərlik ruhunda tərbiyələndirilməsini təmin etmək, gənclərin elmi, intellektual potensialının artırılması üçün ciddi təhsil və mədəni islahatlar həyata keçirmək, gənclərin təşkilatlanmasını təmin etməklə, onları müstəqilliyimizin keşiyində vahid qüvvə kimi birləşməyə səfərbər etmək, gənclərin dövlət idarəciliyində rolunu əhəmiyyətli dərəcədə artırmaq və onların məsuliyyət hissini formalaşdırmaq, Azərbaycan dövlətinin beynəlxalq aləmə integrasiyasının yaratdığı imkanlardan gənclərin maksimum səviyyədə yararlanmasına möhkəm əsaslar yaratmaq ümummilli liderin müəyyən etdiyi strateji hədəflər olub.

Bu gün də ümummilli liderimiz Heydər Əliyev tərəfindən əsas qoyulan gənclər siyasətinə diqqət və qayğı Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilir. Dövlət başçısı dəfələrlə gənclərlə görüşərək, onların fikirlərini dinləmiş və öz tövsiyələrini vermişdir. Bu, prezidentimizin gəncliyimizə böyük dəyər verdiyinin bariz nümunəsidir. Onu da vurğulamaq istərdim ki, hər dəfə bu cür görüşlərdən sonra, sözün əsl mənasında gənclərin fəaliyyətində bir təkən, ruh yüksəkliyi olur.

Belə ki, “2005-ci il avqustun 30-da İlham Əliyev “Azərbaycan Gəncliyi Dövlət Proqramının (2005-2009-cu illər) təsdiq edilməsi haqqında” Sərəncam imzalamışdır. Dövlətin gənclər siyasətini müasir tələblərə uyğun şəkildə həyata keçirmək məqsədilə Gənclər və İdman Nazirliyi 2006-cı ildə yenidən qurulmuşdur. Növbəti addım kimi 2007-ci il prezidentimiz tərəfindən ölkədə “Gənclər ili”

Heydər Əliyev və mədəniyyət siyasəti

elan edilmişdir. 16 aprel 2007-ci ildə prezidentimiz tərəfindən imzalanan Sərəncamla təsdiq olunan “2007-2015-ci illərdə Azərbaycan gənclərinin xarici ölkələrdə təhsili üzrə Dövlət Proqramı” çərçivəsində yüzlərlə gənc təhsil almaq üçün xarici ölkələrə göndərilmişdir. 2003-cü, 2005-ci, 2008-ci, 2011-ci, 2014-cü, 2018-ci, 2020-ci illərdə Bakıda gənclərin növbəti forumları keçirildi. “2011-ci il tarixində prezident İlham Əliyev tərəfindən “Azərbaycan gəncliyi 2011-2015-ci illərdə” Dövlət Proqramı haqqında sərəncam imzalanmışdır” (10).

Sözügedən proqram çərçivəsində həyata keçirilən ən uğurlu layihələrdən biri Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Gənclər Fondunun yaradılmasıdır. Təsadüfi deyil ki, məhz Gənclər Fondunun fəaliyyətə başlaması ilə kütləvi sayda gənclərin fəaliyyət və təşəbbüsləri dövlət tərəfindən dəstəkləndi.

“Azərbaycan Respublikasının Gənclər Fondu – 7 mart 2018-ci il tarixində yenidən yaradılan, ölkəmizdə gənclər siyasəti ilə bağlı elm, təhsil, mədəniyyət və digər sosial sahələrə yönəlmiş fəaliyyətlərin stimullaşdırılmasını, o cümlədən beynəlxalq səviyyədə həyata keçirilən layihə və proqramları qrant şəklində maliyyələşdirilməsini təmin edən qurumdur. Gənclər Fondu Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin 7 fevral 2011-ci il tarixli 826 nömrəli fərmanı ilə təsis olunmuşdur. Fond Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev 7 iyul 2011-ci il tarixli Sərəncamı ilə təsdiq olunmuş “Azərbaycan gəncliyi 2011-2015-ci illərdə” Dövlət Proqramının həyata keçirilməsi üzrə Tədbirlər Planının 6.1.4-cü bəndinə əsasən yaradılmışdır. Fond daha öncə Azərbaycan Respublikası Gənclər və İdman Nazirliyi yanında fəaliyyət göstərmişdir. 2018-ci ilin mart ayının 7-də isə adı Azərbaycan Respublikasının Gənclər Fondu olaraq dəyişdirildi” (7).

Bundan başqa, “2007-2015-ci illərdə Azərbaycan gənclərinin xarici ölkələrdə təhsili üzrə Dövlət Proqramı çərçivəsində 2015-ci ilə qədər 5 minə qədər gənc inkişaf etmiş xarici ölkələrdə mükəmməl ali təhsil aldı” (8).

Fond həmçinin gənclər tərəfindən irəli sürülən layihələri də reallaşdırır. 2012-ci il iyun ayında ilk qrant müsabiqəsi elan olundu. Gənclər Fondunun əsas missiyası vətənpərvər, sağlam düşüncəli yeni nəslin formalaşmasına, gənclərin ictimai fəallığının artırılmasına və onların ideyalarının, təşəbbüslərinin dəstəklənməsinə xidmət etməkdir. Bu gün Azərbaycanda yüksək intellektual səviyyəyə, vətənpərvərlik hissinə, milli düşüncəyə malik gənclərin formalaşması bu məqsədyönlü siyasətin nəticəsidir. Azərbaycan gəncləri gündən-günə ölkənin ictimai-siyasi həyatında daha böyük rol oynayır.

“Son sözü ümummilli liderimizin kəlamıyla bitirmək istərdim: “Hər bir xalq özünün xoşbəxt gələcəyi olan ümidlərini ilk növbədə gənc nəsillə bağlayır. Gənc nəslin vətənpərvərlik ruhunda tərbiyə olunması onun mənsub olduğu xalqın rifahının, ölkənin çiçəklənməsinin rəhnidir. Bu gün iftixar və qürur hissi ilə bildirmək istəyirəm ki, müasir Azərbaycan gəncliyi milli mədəni dəyərlərimizi, dogma ana dilimizi, ata-babalardan qalan gözəl adət-ənənələrimizi göz bəbəyi kimi indi də qoruyub yaşadır” (4).

Ədəbiyyat siyahısı:

1. Azərbaycan gənclərinin II Forumu, 2-3 mart 1999-cu il. Bakı, “Azərbaycan”, 2000, 224 səh.
2. İbrahim Mustafayev, Zaur Adıgözəlov. Heydər Əliyev və müstəqil Azərbaycan gəncliyi . Bakı, “QAPP-POLİQRAF” Korporasiya, 2003, 368 səh.
3. İradə Hüseynova. Müstəqil Azərbaycan dövlətinin qurucusu. Bakı, “Təhsil”, 2004, 472 səh.

İnternet resursları

4. <http://terter-ih.gov.az/az/news/275.html>
5. <https://www.mys.gov.az/gnclr-siyasti/gnclr-forumlari/7/azrbaycan-gnclrinin-forumlari>
6. [https://az.wikipedia.org/wiki/G%C9%99ncl%C9%99r_v%C9%99_%C4%B0dman_Nazirliyi_\(Az%C9%99rbaycan\)](https://az.wikipedia.org/wiki/G%C9%99ncl%C9%99r_v%C9%99_%C4%B0dman_Nazirliyi_(Az%C9%99rbaycan))
7. https://az.wikipedia.org/wiki/Az%C9%99rbaycan_G%C9%99ncl%C9%99r_Fondu
8. <https://youthfoundation.az/9686/?lang=en>
9. <https://web.archive.org/web/20180904040439/https://youthfoundation.az/decree>

10. <https://president.az/az/articles/view/2721>
11. [https://az.wikipedia.org/wiki/G%C9%99ncl%C9%99r_G%C3%BCn%C3%BC_\(Az%C9%99r_baycan\)](https://az.wikipedia.org/wiki/G%C9%99ncl%C9%99r_G%C3%BCn%C3%BC_(Az%C9%99r_baycan))
12. https://azertag.az/xeber/2_fevral_Azərbaycan_Gencləri_Gunudur-1702347

Aynur Yusif gizi Alakbarova

CONCEPTUAL ANALYSIS OF HEYDAR ALIYEV'S YOUTH POLICY

Summary: National leader Heydar Aliyev took a step that will become an example for the whole world in the successful implementation of the state policy in the field of youth. The state youth policy, founded by the national leader Heydar Aliyev and successfully continued today by the President of the Azerbaijan Republic – İlham Aliyev, has left a deep mark on the progressive development of the youth of Azerbaijan.

As a result of the adopted laws and decrees, as well as the work done, the policy pursued, it can be said that today the youth of Azerbaijan is among the pioneers. The positive results of the successfully pursued youth policy are visible.

Thus, the Azerbaijani authorities proclaimed the comprehensive formation of knowledge and skills among young people, the formation of an army of competent personnel and specialists in the country, that is, the transformation of oil capital into human capital, has become one of the country's most important priorities. The policy pursued by the state in this direction is very successful, and the results of these successes are clearly visible in the life and work of young people.

Key words: Azerbaijani youth, youth policy, forums, development, decrees